

Uzaktan eğitimde ARCS-V motivasyon tasarımı modelinin kullanımı

Okutman Dr. Hasan UÇAR^a
Doç. Dr. Alper T. KUMTEPE^b

^a Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

^b Anadolu Üniversitesi

Özet

Uzaktan eğitim sisteminde başarıyı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Motivasyon bu faktörlerin en önemlilerinden biridir. Uzaktan eğitimde öğrenenlerin dersten ayrılması, dersi tamamlayamaması ve başarısız olması motivasyon eksikliği ile ilişkilendirilmektedir. Uzaktan eğitimde yaşanan bu sorunlarla motivasyon arasındaki ilişki yeteri kadar incelenmemektedir. Ayrıca motivasyon bağlamında öğrenenlere yönelik destek çalışmalarında kuram temelli uygulamalar yeterli seviyede değildir. Bunun yerine çoğunlukla öğrenen görüşlerinden veya öğretmenin deneyiminden yola çıkılarak yapılan uygulamalar ağırlıktadır. Bu noktada öğrenme ortamlarında öğrenenlerin motivasyon sorunlarına ilişkin kuramsal temeli olan, uygulamada geçerliliği ve güvenilirliği yüksek olan ARCS-V motivasyon tasarımı modeli uygulanabilir. Bu bağlamda çalışmanın uzaktan eğitimde ARCS-V motivasyon tasarımı modelinin kullanımına yönelik kurumlara, araştırmacılara ve uygulamacılara yardımcı olması amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, motivasyon, ARCS-V motivasyon tasarımı

Abstract

There are many factors that affect success in distance education systems. Motivation is one of the most important factors. Distance learners' dropout rates, retention cases, and failure have been associated with lack of motivation. The relationship between these problems and motivation remains to be an understudied area of research. In addition, within the context of motivation, theory-based solutions related to these problems haven't been put forward sufficiently. Instead, the practices on this matter are mostly based on instructors' experience and learners' thoughts. At this point, in regard to motivation problem, ARCS-V motivation design model based on a powerful theory and has high validity and reliability can be implemented in distance learning environments. In this regard, the study aims to help the institutions, researchers, and practitioners in using the ARCS-V motivational design model in distance education environments.

Keywords: Distance Education, Motivation, ARCS-V motivation design

Giriş

Uzaktan eğitim, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesinde öğrenen, öğretene ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırarak son yıllarda ana akım öğretim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Dahası bu yöntemle ders alan öğrenenlerin ve ders veren kurumların sayısında hem Türkiye’de hem de dünyada hızlı bir artış gözlenmektedir. Bununla beraber bu öğrenme modelinde öğrenme merkezli bir anlayış hâkim olduğundan öğrenenlerin sorumluluğu artmaktadır. Ancak, geleneksel öğrenme ortamlarında göre pasif ve alıcı konumunda olan öğrenenlerin uzaktan eğitim ortamlarında kendi öğrenme sorumluluklarını yeterince yerine getirememelerinden dolayı da derslerden ayrılma ve dersleri tamamlayamama gibi sorunlarla sıklıkla karşılaşmaktadır (Aragon ve Johnson, 2008; Bonk, 2002; Deimann ve Bastiaens, 2010; Keller, 2015; Smith, 2008). Bu ve benzeri sorunların temel nedenlerinden birisi de motivasyon faktörüdür. Uzaktan eğitimde öğrenen motivasyonunun başarı için gerek şart olduğu hatta bazı araştırmacılara göre yeter şart olduğu belirtilmektedir (Bonk ve Khoo, 2014; Brophy, 2010; Hodges, 2004; Keller, 2008a; Keller, 2008ab). Motive olmuş veya edilmiş bir uzaktan öğrenen, mekân ve zaman gibi sınırlılıkları uzaktan eğitim ile hızla aşabilme ve sistemde hedeflenen öğrenme kazanımlarını elde edip başarılı olabilme fırsatını yakalayacağı düşünülmektedir.

Uzaktan eğitimde öğrenenlerin motive edilmesi ve öğretim süreci boyunca motivasyonlarının canlı tutulması öğretmenler ve öğretim tasarımcıları için üzerinde durularak özen gösterilmesi gereken bir konudur. Öğrenenlerin motivasyonları doğrudan ölçülemeyen bir psikolojik yapı olduğu için bu sorunsala ilişkin geçerli ve güvenilir araçlar ve yöntemler bulmak da zordur (Keller, 2010). Bunun için genellikle öğretmenler veya kurumlar öğrenenlerin öğrenme sürecindeki hedeflerini sorgulayıp buna göre motivasyonları konusunda fikir edinme yoluna gitmektedirler. Ancak öğrenenlerin motivasyonları ile uzaktan eğitimde sıkça karşımıza çıkan dersten ayrılma, dersi bırakma, başarısızlık gibi sorunlar arasındaki bağlantı yeteri kadar incelenmemekte ve bunlara ilişkin kurama dayalı çözüm önerileri yeterince ortaya koyulamamaktadır. Bu noktada uzaktan eğitimde öğrenenlerin motivasyon sorunsalına ilişkin kuram temelli ve uygulamada geçerliği yüksek olan Keller’in (2010) ARCS-V (İngilizce dikkat [attention], ilişki [relevance], güven [confidence], doyum [satisfaction] ve eylem [volition] kelimelerinin baş harflerinin kısaltılması) motivasyon tasarım modeli sıklıkla kullanılan bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu modelde uygulama öncesinde öğrenme ortamının ve öğrenenlerin motivasyonel özelliklerinin analizine dayanarak ders sürecinde kullanılacak motivasyonel taktikler ve stratejiler tasarlanır. Ders süreci boyunca da bu taktik ve stratejiler

çeşitli etkileşimsel araçlarla ve uygun bir yoğunlukta kullanılarak öğrenenlerin motivasyonları artırılır ve sürdürülür. Yukarıda ifade edilen tartışmalar bağlamında bu çalışmada uzaktan eğitim ortamları için motivasyon tasarım modelinin genel bir değerlendirmesi yapılmış ve devamında uzaktan eğitim ortamlarındaki derslere bu modelin nasıl entegre edilebileceği konusu ele alınmıştır.

Uzaktan Eğitimde Motivasyon

Motivasyona ilişkin pek çok yaklaşım, model ve kuram bulunmasına karşın uzaktan öğrenme ortamlarında bunların uygulanmasına yönelik yeterli çalışma olmadığı görülmektedir. Genellikle Emmanuelle Kant'a atfedilen "uygulaması olmayan bir kuram yararsız, kuramı olmayan bir uygulama ise kördür" sözünden yola çıkılarak uzaktan eğitim ortamlarında motivasyona ilişkin uygulamaların çoğunlukla yetersiz olduğu tartışılabilir. Çünkü uzaktan eğitim ortamlarında motivasyon bağlamında öğrenenlere yönelik destek çalışmalarında genellikle kuram temelli uygulamalar azdır. Bunun yerine çoğunlukla öğrenen görüşlerinden veya öğretene deneyimlerden yola çıkılarak yapılan uygulamalar ağırlıktadır (Keller, 2010; Simpson, 2008). Bu öğrenme ortamlarında etkili bir öğretim tasarımı ve bununla birlikte öğrenenleri motive eden ve motivasyonlarını sürdüren unsurlar kullanılmadığı takdirde öğrenenler derse karşı ilgilerini kaybetmekte, ardından motivasyonları ve güvenleri azalabilmektedir (Fryer ve Bovee, 2016; Hodges, 2004; Hartnett, George ve Dron, 2011; Huett, Moller, Young, Bray ve Huett, 2008). Bunun için uzaktan eğitimde motivasyon, sadece öğrenenlerin değil aynı zamanda tasarımcının da sorumluluğundadır. Bu noktada başlangıçta öğrenenlerin motivasyonlarını artıracak ve sürdürecektir stratejilerin tasarlanması öğretim tasarımcısının sorumluluğundadır.

Uzaktan eğitimde birçok faktör öğrenenlerin motivasyonunu etkilemektedir. Bu faktörler hem içsel hem de dışsal kaynaklıdır (Kim ve Frick, 2011). Dışsal faktörler arasında öğrenme sürecinde kullanılan teknolojiler, öğretim tasarımı, öğrenen destek hizmetleri, öğretene-öğrenen etkileşim düzeyi gibi nedenler sayılabilir. Bu bağlamda uzaktan eğitim ortamlarında, yüz yüze öğrenme ortamlarından farklı strateji ve taktiklerin kullanılması gerekmektedir (Meyer ve Turner, 2006; Keller ve Suzuki, 2004). Bu bağlamda ARCS-V motivasyon tasarım modeli uzaktan eğitim ve öğretim ortamlarında bu strateji ve taktiklerin kullanımına rehberlik edecek önemli bir modeldir. Ayrıca ARCSV motivasyon tasarım modeli merkezileştirilmiş/yapılandırılmış veya dağıtık/yapılandırılmamış öğrenme ortamlarında

kullanılabilecek geçerli, güvenilir ve güncel bir motivasyon tasarımı olarak değerlendirilmektedir.

ARCS-V Motivasyon Tasarım Modeli

Keller'in dikkat, ilişki, güven, doyum ve eylem faktörlerini içeren motivasyon tasarımı modeli (ARCS-V) uzaktan eğitimde öğrenenlerin motivasyon ihtiyaçlarına yönelik kuramsal bir çerçeve sunmaktadır. Motivasyon modeli yaklaşık otuz yıl boyunca (1983-2005) dört faktörlü bir yapı ile (ARCS) kullanılmıştır. 2005 yılında Gollwitzer'in (1993), Kuhl'un (1987) ve Zimmerman'ın (1990) eylem ve öz-yeterlik kuramlarına dayanarak son boyut (V-eylem) eklenmiş ve model son halini almıştır (Keller ve Deimann, 2012).

ARCS-V motivasyon modeli; davranışçı, bilişsel ve duyuşsal öğrenme kuramlarını sentezleyerek öğrenenlerin motivasyonunun dışardan yapılacak sistemli müdahalelerle ve stratejilerle etki altına alınabileceğini göstermektedir. Bu tasarım modeli, pek çok kuramın analiz edilmesiyle ve ortak noktaların birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir modeldir (Keller, 2010). Bu kuramların en başında Gagne'nin öğretim kuramı (1977) ve Merrill'in öge gösterim kuramı (1983) gelmektedir. ARCS-V modelinin beş boyutunun geliştirilmesinde temel alınan kuram, model ve yaklaşımlar Grafik 1'de verilmektedir.

Grafik 1. ARCS-V Motivasyon Tasarım Modelinin Kuramsal Temelleri (Uçar ve Kumtepe, 2016)

Keller (2008a) öğrenme ortamlarında motivasyon konusunu e³-öğrenme (etkili, verimli ve çekici öğrenme) yaklaşımı çerçevesinde incelemiş ve öğrenenlerin daha etkin motive edilmeleri konusunda ‘motivasyonun temel ilkelerini’ tanımlamıştır. Bu ilkeler ARCS-V motivasyon modelinin ana bileşenleri olan; öğrenenlerin dikkatinin çekilmesi, öğretim içeriğinin öğrenenlerin öğrenme stilleri ve hedefleri doğrultusunda ilişkilendirilmesi, öğrenme sürecinde başarı konusunda güven oluşturulması, öğrenme sürecinden sonra öğrenenlerin doyuma ulaştırılması ve öğrenenlerin motivasyonunun devam ettirilmesi için eylemde bulunmalarını ifade etmektedir. Motivasyonun temel ilkeleri şöyledir (Keller, 2008a):

- Öğrenenlerin konuyla ilgili, algılanan bilgi eksikliklerine göre, merakları uyandırıldığında öğrenmeye ilişkin motivasyonları yükselir.
- Öğrenenler öğrenecekleri bilgilerin kişisel amaçları doğrultusunda anlamlı olduğunu algıladıklarında öğrenmeye ilişkin motivasyonları yükselir.
- Öğrenenlerin dersi başaracaklarına olan inançları arttığında öğrenmeye ilişkin motivasyonları yükselir.
- Öğrenenler ders sonunda doyurucu sonuçlar beklediğinde ve bunları deneyimlediklerinde öğrenmeye ilişkin motivasyonları yükselir.
- Öğrenenler derse ilişkin eylemsel (öz-düzenleme) stratejileri kullandıklarında öğrenmeye ilişkin motivasyonları yükselir ve devam eder.

Bu model ve ilkeler birçok öğrenme ortamında ve özellikle son on yılda uzaktan öğrenme ortamlarında başarılı bir şekilde uygulanmaktadır (Chang ve Chen, 2015; Jokelova, 2013; Kim ve Frick, 2011; Kim ve Keller, 2008; Pittenger ve Doering, 2010). Bu anlamda motivasyon tasarım modeli, geçerliği ve güvenilirliği yüksek bir modeldir. Bu model bağlamında öncelikli olarak öğrenenlerin motivasyonel analizleri gerçekleştirilir, ardından öğretim tasarımcısı motivasyon modelinin beş boyutunu ve etkileşimsel araçları dikkate alarak çeşitli etkileşimsel taktikleri ve stratejileri tasarlar. Öğrenenlerin motivasyon sorunları ve bunlara ilişkin stratejiler Keller’in (1987, 2008a, 2010) dikkat, ilişki, güven, doyum ve eylem öğelerinden oluşan beş ana yapıda motivasyon modeli bağlamında ele alınmaktadır. ARCS-V motivasyon modelinin ana faktörleri aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

Dikkat (Attention)

Motivasyon modelinin ilk basamağı olan dikkat, Gagne'nin öğretim kuramında (1985) ilk adımda yer alan dikkat toplama aşamasından esinlenerek geliştirilmiştir. Bu adımda Keller, Gagne gibi, öğrenme sürecinin başında öğrenenlerin dikkatlerinin çekilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir (Keller, 2010). Uzaktan eğitim bağlamında ders başlangıcında öğrenenlerin dikkatinin çeşitli sorular, animasyonlar ve grafik gibi araçlarla çekilmesi motivasyon açısından önemlidir. Keller'in (2010) dikkat faktörü kapsamındaki önerileri algısal uyarılma, araştırmaya yönelik uyarılma ve farklı etkileşimsel araçlarla sunumda ve iletişimde çeşitlilik sağlama gibi motivasyonu artıran stratejileri içermektedir.

İlişki (Relevance)

Öğrenenler, ders içeriğinin öğrenme amaçları ve hayatlarıyla ne kadar ilişkili olduğunu anlamak ister. Bu bağlamda öğrenenler 'Neden bu dersi öğrenmeliyim?' veya 'Gerçek hayatta bu konu/ders nasıl işime yarayacak?' gibi sorulara cevap bulmak ister ve kendi öğrenme hedeflerine uygun olan ders konularını ve içeriklerini daha kolay öğrenirler (Keller, 2010; Keller ve Deimann, 2012). Aksi halde öğrenenlerin motivasyonları azalır ve dersten uzaklaşırlar. Bunun için öğreten, öğrenenlerin öğrenme stillerine, geçmiş deneyimlerine ve gelecek hedeflerine uygun hedefler belirlemelidir. Bu bağlamda motivasyon tasarımında hedef yönelimi, motivasyon eşleşmesi ve yakınlık gibi ilişki kurma stratejilerinin kullanılması gerekir.

Güven (Confidence)

Güven faktörü, öğrenenlerin başarılı olmak için olumlu beklentiler içinde olmalarını ifade eder. Bu faktör özellikle Bandura'nın (1977) öz-yeterlik kuramıyla bağlantılıdır. Öz-yeterlik, kişilerin başarılı olmak için belli yeterliklere sahip oldukları yönünde inançlarını ifade eder. Öğrenenler, kendi çabaları sonucunda başarılı olacaklarına inanırlarsa ve bu başarılarının kendi yeteneklerinden geldiğini bildikleri takdirde motivasyonları artar (Keller, 2010). Bu bağlamda derste öğrenme hedefleri önemlidir. Çünkü öğrenen, belirtilen hedefler doğrultusunda başarılı olmak için ne yapması gerektiğini bildiğinde harekete geçer. Ayrıca, derse ilişkin ölçme-değerlendirme araçlarının ve ölçütlerinin öğrenenlere önceden ilan edilmesi ve öğrenenlere zamanında dönüt verilmesi güven faktörü için önemlidir. Öğretim sürecinde öğreten; başarı koşulları, başarı fırsatları ve kişisel kontrol stratejileriyle

öğrenenlerin güven duygularını artırarak başarılı olmaya ilişkin olumlu beklentilere sahip olmalarını sağlamalıdır.

Doyum (Satisfaction)

Doyum faktörü, öğrenenlerin öğrenme süreci konusunda olumlu duygulara sahip olmalarını kapsamaktadır (Keller, 2010; Keller ve Suzuki, 2004). Bu faktör beklenti-değer kuramı ile ilişkilidir. Buna göre öğrenenler başarı beklentilerine ve kişisel değerlerine göre hareket eder, çaba gösterir ve davranış sonrasında beklenti içinde olurlar. Bu faktör çerçevesinde öğrenenlere ders içindeki çabalarını ve başarılarını destekleyecek geri bildirimlerin sağlanması, sözlü ve yazılı tebriklerin ve somut ödüllerin kullanılması öğrenenleri doyuma ulaştırmada önemlidir. Ayrıca dersin öğrenme hedeflerine uygun bir ders sürecinin izlenmesi ve ders içeriğiyle tutarlı ölçme araçlarının kullanılması ve adil bir değerlendirmenin yapılması öğrenenlerde eşitlik hissi uyandıracaktır. Keller (2010) öğrenenleri doyuma ulaştırma konusunda içsel pekiştirme, dışsal ödüller ve eşitlik faktörlerini içeren stratejilerin kullanılmasını önermektedir.

Eylem (Volition)

Başlangıçtaki ARCS tasarım modeline daha sonra eklenen eylem faktörünün uygulanması modeldeki diğer faktörlere oranla bazı öğrenme ortamlarında ve öğrenen gruplarında gerekli olmayabilir veya uygulama yoğunluğu daha düşük olabilir. Eylem, öğrenenlerin ders süresinde eyleme geçmelerini, çaba göstermelerini ve hedefe ulaşmalarını ifade etmektedir (Keller, 2010; Keller ve Deimann, 2012; Nakajima, Nakano, Watanabe ve Suzuki, 2013). Öğrenme sürecinde öğrenenler yeterli motivasyona sahip değilse veya motivasyonlarını tamamen kaybederlerse, davranışta bulunma niyetlerinin devamlılığı sağlamak için kendi iradeleriyle harekete geçmeleri sağlanır. Bu faktörün temelleri Gollwitzer'in uygulama niyeti (1993), Kuhl'un eylem kontrol (1987) ve Zimmerman'ın öz-düzenlemeli öğrenme (1990) kuramlarına dayanmaktadır (Deimann ve Bastians, 2010; Keller, Deimann ve Liu, 2005; Keller, 2010). Eylem stratejileri öğrenenlerin motivasyonlarını sürdürmeleri ve yüksek tutmaları bakımından önemlidir. Motivasyon tasarımında eylem faktörü, modele sonradan eklenmesine rağmen, önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bu faktör modelde son sırada bulunmasına rağmen uygulama yeri dikkat, ilişki ve güven boyutlarını kapsar ve doyum faktöründen önce gelir. ARCS-V modelinin ana ve alt bileşenleri ile tasarım ve uygulama sürecinde dikkate alınması gereken noktalar Tablo 1'de verilmektedir.

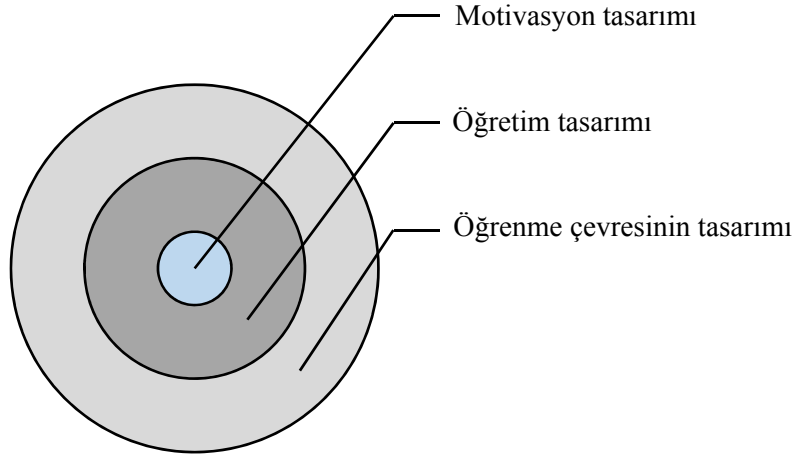
Tablo 1 <i>ARCS-V Ana ve Alt Bileşenleri ile Tasarım ve Uygulama Süreci Soruları (Keller, 2010)</i>		
Ana bileşen	Alt bileşen	Tasarım ve uygulama soruları
➤ Dikkat	➤ Algısal uyarılma ➤ Araştırmaya yönelik uyarılma ➤ Çeşitlilik	➤ Öğrenenlerin dikkatini nasıl çekebilirim? ➤ Öğrenenleri nasıl bir soruyla araştırmaya uyarabilirim? ➤ Öğrenenlerin dikkati nasıl devam ettirebilirim?
➤ İlişki	➤ Yakınlık ➤ Hedef yönelimi ➤ Güdü eşleşmesi	➤ Öğrenenlerin ihtiyaçlarını en iyi nasıl karşılayabilirim? ➤ Öğrenenlere, uygun seçimleri ve sorumlulukları ne zaman ve nasıl sağlayabilirim? ➤ Öğretimi, öğrenenlerin tecrübeleriyle nasıl ilişkilendirebilirim?
➤ Güven	➤ Başarı beklentisi ➤ Öğrenme koşulu ➤ Kişisel kontrol	➤ Başarı için olumlu beklentiler oluşturulmasına nasıl yardımcı olabilirim? ➤ Öğrenenlerin kendi yeteneklerine olan inançlarını ve tecrübelerini nasıl desteklerim? ➤ Öğrenenlere, başarının çaba ve yeteneğe bağlı olduğunu nasıl açıklayabilirim?
➤ Doyum	➤ Doğal sonuçlar ➤ Olumlu sonuçlar ➤ Eşitlik	➤ Öğrenenlerin yeni kazandıkları bilgiyi ve becerileri uygulamalarına nasıl olanak sağlayabilirim? ➤ Öğrenenlerin başarısını nasıl ödüllendirebilirim? ➤ Öğrenenlerin yaptıkları işlerde olumlu duygulara sahip olmalarına nasıl yardımcı olabilirim?
➤ Eylem	➤ Güçlü niyet ➤ Eyleme başlama ➤ Öz-düzenleme	➤ Ne tür stratejiler/mesajlar öğrenenlerin dersini, ödevlerini ve sınavlarını gerçekleştirmelerinde yardımcı olacaktır? ➤ Öğrenenlerin derste başarılı olacaklarını inandırmayı ve öz-yönetimlerini teşvik etmeyi nasıl başarabilirim? ➤ Öğrenenlere derste daha önceki başarılarını ve şimdi de başaracaklarını hatırlatmayı nasıl teşvik edebilirim?

ARCS-V Motivasyon Tasarımı ve Öğretim Tasarımı

ARCS-V motivasyon tasarım modeli, öğretim tasarımı adımları ve süreciyle beraber kullanılarak uzaktan öğrenenlerin motivasyonlarını artırmak için sistemli bir şekilde işe koşulan bir modeldir. Öğretim tasarımında bazı noktalarda öğrenenlerin motivasyonu dikkate alınsa da bu durum öğrenenlerin motivasyonunu sürdürmesi konusunda yeterli değildir. Bu iki yaklaşımın bir arada kullanılması bu anlamda önemlidir. Aslında motivasyon tasarımı süreci ile öğretim tasarımı süreci arasında benzerlikler vardır (Keller, 2010). Öğretim tasarımı sürecinde öğrenenlerin motivasyon analizleri, etkinlik analiziyle aynı anda yapılabilmektedir. Öğretim tasarımcıları kendi öğretim bağlamları için çeşitli öğretim modellerini uyarlayabilmektedir, ancak motivasyon analizi normal şartlarda öğretim analizi gerçekleştirildikten sonra yapılmalıdır (Keller, 2010). Tablo 2’de motivasyon tasarım süreciyle beraber öğretim tasarımı ve motivasyon tasarım adımları verilmektedir.

Tablo 2		
<i>ARCS-V Motivasyon Tasarımı ve Öğretim Tasarımı Süreçleri (Keller, 2010)</i>		
Aşama	Öğretim Tasarımı Adımları	Motivasyon Tasarımı Adımları
Analiz	Ders öncesi analiz Öğretim ihtiyaçlarının belirlenmesi Öğretim analizi gerçekleştirme Öğrenenlerin başlangıç özelliklerinin çözümlenmesi Başarı hedeflerinin ve ölçütlerinin belirlenmesi	Öğrenenlerin motivasyon analizlerinin gerçekleştirilmesi Motivasyon hedeflerinin ve başarı ölçütlerinin belirlenmesi
Tasarım	Öğretim bölümlerinin tasarlanması Öğretim yöntemlerinin belirlenmesi	Motivasyon stratejilerinin belirlenmesi Motivasyon ve öğretim stratejilerinin bütünleştirilmesi
Geliştirme	Öğrenenlerin başarılı olacıklarına inandırılması ve başarılarının takip edilmesi	Öğretim materyallerinin oluşturulması Motivasyon araçlarının hazırlanması Öğretim malzemelerinin iyileştirilmesi
Uygulama ve Değerlendirme	Öğrenenlerin gelişimlerini ölçen sınavların geliştirilmesi Tüm öğrenenleri temsil eden bir grupla uygulamanın gerçekleştirilmesi Ara değerlendirme yapma Onaylama veya gözden geçirme	Öğrenenlerin gelişimlerini ölçen ve motivasyonlarını artırmak sınavlar hazırlama

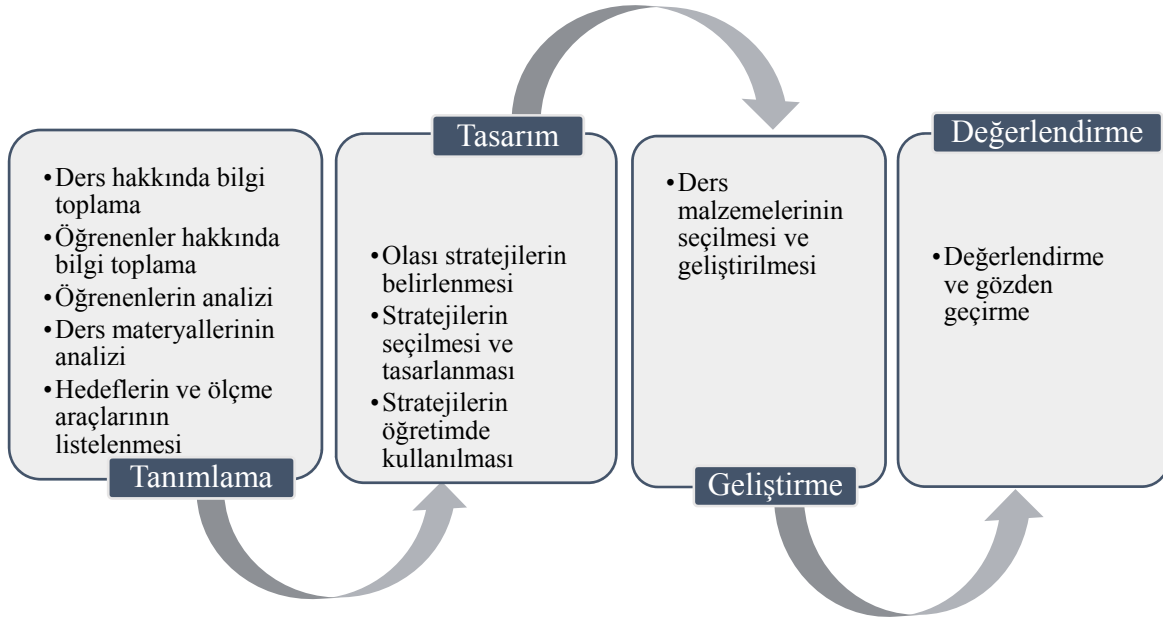
Motivasyon tasarımı modeli, öğrenenlerin motivasyonlarına ilişkin genel tasarım yaklaşımının bir parçasıdır (Keller, 2010). Model, öğretim tasarımı ile öğrenme çevresi ve araçlarının tasarımıyla birleşerek makro düzeyde ele alınmaktadır. Öğrenme çevresi tasarlanırken dersin içeriği, öğrenen özellikleri ve dersin sürdürüleceği uzaktan öğrenme ortamı göz önünde bulundurulur. Öğretim tasarımı aşamasında dersin öğrenim kazanımları ve öğretimsel amaçlar dikkate alınarak öğretim malzemeleri hazırlanır. Son adım olan motivasyon tasarımında ise öğrenenlerin analizine dayanarak motivasyonlarını sürdürmek ve çabalarını artırmak için çeşitli taktikler ve stratejiler tasarlanır ve bunları uygulamak için etkileşimsel araçlar belirlenir.

Grafik 2. Öğrenme Çevresinin Tasarımı, Öğretim Tasarımı ve Motivasyon Tasarımı Arasındaki İlişki (Keller, 2010)

Uzaktan Eğitimde ARCS-V Motivasyon Tasarımı Süreci

Motivasyon tasarım süreci dört aşama ve on adımla başlamaktadır (Keller, 2010). İlk aşama olan *tanımlama* aşamasında öğretim tasarımcısı öğrenenlere, derse, ders malzemelerine ve ölçme araçlarına ilişkin bilgileri toplar ve bunların analizini yapar. İlk aşama beş adımdan oluşmaktadır ve öğrenme ortamına ilişkin motivasyon sorunlarının belirlenmesi açısından önemlidir. Ardından *tasarım* aşamasında üç adımla var olan motivasyon sorununa ilişkin kullanılabilir olası stratejiler belirlenir ve öğretim sürecine dahil edilir. *Geliştirme* aşamasında ise olası stratejilere göre ders malzemeleri belirlenir ve geliştirilir. Son olarak *değerlendirme* aşamasında ve son adımda asıl uygulamadan önce değerlendirme yapılarak stratejiler gözden geçirilir. Bu tasarım aşamalarına ve adımlarına ilişkin süreç Grafik 3'te verilmektedir.

Grafik 3. Motivasyon modeli tasarım süreci (Keller, 2010)

Keller'in dört aşamalı motivasyon tasarımı süreci genellikle bir ekiple ve uzun bir sürede yapılmaktadır. Bu süreç zaman aldığından uzun süreli öğretim süreçlerinde ve bu süreci gerçekleştirmek için yeteri kadar insan kaynağının bulunduğu ortamlar için önerilmektedir (Keller, 2010; Keller ve Suzuki, 2004). Ancak bazı bağlamlar için bu tür bir tasarım sürecini gerçekleştirmek için yeterli zaman ve çalışan olmayabilir veya böyle bir sürece ihtiyaç duyulmayabilir. Bunun için kısa süreli öğretim programları veya dersleri için Suzuki ve Keller (1996) tarafından bu dört aşamalı tasarım sürecinin basitleştirilmiş bir versiyonunun kullanılması önerilmektedir. Basitleştirilmiş motivasyon tasarımı sürecinde öğrenenlerin özellikleri, dersin konusu, ders malzemeleri ve derste kullanılacak araçlar ARCS-V faktörleri bağlamında olumlu ve olumsuz yönleri açısından değerlendirilir. Ardından öğretene ya da öğretim tasarımcısına uygulanabilecek motivasyon stratejilerini belirler ve buna göre uygulamaya geçer (Keller, 2010). Tablo 3'de basitleştirilmiş motivasyon tasarımı süreci ve ARCS-V kategorileri verilmektedir.

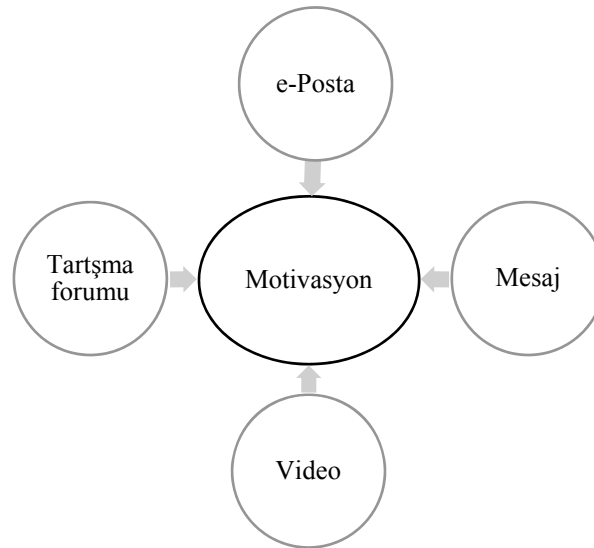
Tasarım Öğeleri	ARCS-V Kategorileri				
	Dikkat	İlişki	Güven	Doyum	Eylem
Öğrenenlerin özellikleri	Seçmeli ders, Yüksek ilgi (+)	Yüksek sorumluluk bilinci (+)	Teknolojiyi kullanım becerisi (-)	Tanıdık olmayan öğrenciler (-), Tanıdık öğretmen (+)	Seçmeli derse istekli olma (+)
Ders içeriği	Yeni, çekici, heyecanlı (+)	Gelecekte yararlı olması (+), Uzaktan eğitime yoğun ilgi (+), Bilgisayara sınırlı erişim (-)	Dersin zor olarak algılanması (-), Dersi ilk defa alma (-)	Edinilen becerilerin uygulanabilirliği (+), Dikkat çekici çıktılar (+)	Yeterli çabayı gösterme (-)
Derste kullanılan araçlar (Bilgisayar, Tablet, Telefon)	İlgi çekici yeni teknolojiler (+)	Bilgisayarlara aşina olma (+)	Online arkadaş grubu endişe yaratabilir (-)	Hemen geri bildirim alma (+)	-
Kullanılan yazılımın ve araçların özellikleri	-	-	Belli bir teknolojik öz-yeterlik gereklidir (-)	Herkesin katılımına açık (+)	-
Analiz / Özet	Çok az taktik kullanımı gereklidir.	Çok az taktik kullanımı gereklidir.	Güven stratejileri kullanmak gereklidir.	Çok az taktik kullanımı gereklidir.	Eylem stratejileri kullanmak gereklidir.
Kullanılabilecek motivasyon stratejileri	Konunun önemini vurgulayın, dikkat çekici örnekler kullanın	Kişinin konuya ilişkin gelecekte ihtiyaç duyacağı noktaları vurgulayın	Kolaydan zora doğru hedefler belirleyin Çevrimiçi destek verin Tartışma forumlarını aktif kullanın	Sistem üzerinden arkadaş grupları oluşturun, geri bildirim sağlayın	Öğrenenlere hedeflerine ulaşmaları için çaba göstermelerini sağlayın

Basitleştirilmiş motivasyon tasarım süreciyle öğretmenler veya öğretim tasarımcıları ders bağlamında öğrenen özellikleri, ders içeriği, öğretimsel araçlar ve yazılımlar çerçevesinde kısa sürede bir analiz gerçekleştirebilir. Analiz sonunda belirlenen stratejilerde öğrenenlerin ihtiyaçları bağlamında süreç içinde değişiklikler veya eklemeler yapılabilir.

ARCS-V Motivasyon Stratejilerinin Kullanımı

Motivasyon tasarım sürecinden sonra belirlenen taktikler ve stratejiler öğretim materyalleri ve ders tasarımıyla bütünleştirildikten sonra uzaktan öğrenenlere e-posta, mesaj, kısa video veya tartışma forumu gibi etkileşimsel araçlar kullanılarak aktarılır. Motivasyonu artıracak mesajlar yazılı, sözlü ve/veya görsel olarak iletilir. İlgili motivasyonel mesajlar grup

olarak veya bireysel olarak öğrenenlere gönderilebilir. Bu tür mesajların sıklığı ve süresi bilişsel yük oluşturmaması için iyi ayarlanmalı ayrıca öğrenenlerin uzun mesaj ve e-postaları okumama ihtimaline karşı kısa tutulmalıdır. Görsel araçların ise açık, anlaşılır ve kısa olmasına dikkat edilmelidir. Motivasyona ilişkin kullanılacak etkileşimsel araçlar Grafik 4'te verilmektedir.

Grafik 4. Motivasyon Stratejilerinin Uygulanmasında Kullanılacak Etkileşimsel Araçlar

Sonuç

Uzaktan eğitimde öğrenenlerin motivasyonu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Ancak bu konuyla ilgili sistemli bir yaklaşım takip eden kuram temelli uygulamalar azdır. Bu konuda genellikle kurumlar veya öğretmenler kendi tecrübelerine dayanarak öğrenenlerin motivasyonu konusunda çalışmalar yapmaktadır. Her ne kadar motivasyon değişkeni öğrenme bağlamına ve öğrenene göre değişiklikler gösterse de, kuram temelli uygulamalarla öğrenenlerin motivasyonuna müdahale edilebilmektedir. Pek çok motivasyon yaklaşımını ve uygulamalarını bütünleştiren ARCS-V motivasyon tasarım modeli, uzaktan eğitim ortamlarında geçerli ve uygulanabilir bir modeldir. Bu müdahaleler motivasyon tasarım modeline dayalı olarak gerçekleştirilecek sistemli bir analizle, öğrenenlerin motivasyonunun uzaktan öğrenme ortamlarında artırılacağı ve bu müdahalelerin öğrenenlerin başarısını olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, ARCS-V motivasyon tasarım modelindeki tüm faktörlerin etkililiği öğrenme grubuna, dersin içeriğine ve öğretim süresine

göre değişiklikler gösterebilmektedir. Ancak motivasyon tasarım modeli bağlamında sistemli bir şekilde tasarlanan ve uygulanan motivasyon stratejilerinin uzaktan öğrenenlerin derse karşı ilgisini, güvenini, çabasını ve nihayetinde motivasyonunu ve başarısını artırabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Uzaktan öğrenme ortamlarında motivasyon bağlamında yaşanan derse karşı ilgisizlik, başarısızlık, derslerden ayrılma, dersleri tamamlayamama gibi sıklıkla karşılaşılan sorunları mümkün olan en alt düzeye indirmek için öğretim tasarım sürecinde ARCS-V motivasyon tasarımı sürecinin ve stratejilerinin kullanılması önerilebilir. Ayrıca motivasyon modeli sürecinin ve stratejilerinin bir ders yılını kapsayacak biçimde bir uzaktan eğitim dersi için tasarlanması ve etkinliğinin araştırılması amacıyla nicel ve nitel çalışmaların gerçekleştirilmesi alana katkı sağlayacaktır. Bu tür öğrenme ortamları için hangi motivasyon stratejilerinin ve araçların daha etkili olduğu konusunda araştırma yapılması da önerilmektedir. ARCS-V motivasyon kuramı ve uygulamasının daha etkin incelenmesi için tasarım tabanlı bir çalışma yapılması gelecekte gerçekleştirilecek uygulamalara ışık tutacak veriler sağlayabilecektir. Son olarak, motivasyon modeli bağlamında oyunlaştırma mekanikleri ile tasarımılanan bir öğretim programına yönelik araştırmaların yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Aragon, S., & Johnson, E. (2008). Factors influencing completion and noncompletion of community college online courses. *American Journal of Distance Education*, 22(3), 146–158.
- Bonk, C.J. (2002). *Online teaching in an online world*.
http://publicationshare.com/docs/corp_survey.pdf Erişim tarihi: 21.08.2016
- Bonk, C. J., & Khoo, E. (2014). *Adding some TEC-VARIETY: 100+ Activities for Motivating and Retaining Learners Online*. Bloomington, IN: Open World Books.
- Brophy, J. E. (2010). *Motivating Students to Learn*. (3rd edition) New York: Routledge.
- Chang, N. C. & Chen, H. H. (2015). A Motivational Analysis of the ARCS Model for Information Literacy Courses in a Blended Learning Environment. *Libri*, 65(2), 129-142.
- Deimann, M. & Bastiaens, T. (2010). The role of volition in distance education: an exploration of its capacities. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 11(1).
- Fryer, L. K. & Bovee, H. N. (2016). Supporting students' motivation for e-learning: teachers matter on and offline. *Internet and Higher Education*, 30, 21-29.
- Gollwitzer, P. M. (1993). Goal achievement: The role of intentions. *European Review of Social Psychology*, 4(1), 141-185.
- Hartnett, M., George, A. S. & Dron, J. (2011). Examining motivation in online distance learning environments: Complex, multifaceted and situation-dependent. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(6), 20-38.
- Hodges, C. (2004). Designing to motivate: Motivational techniques to incorporate in e-learning experiences. *The Journal of Interactive Online Learning*, 2(3), 1-7.
- Huett, J., Moller, L., Young, J., Bray, M. & Huett, K. (2008). Supporting the distant student: The effect of ARCS-based strategies on confidence and performance. *Quarterly Review of Distance Education*, 9(2), 2-10.
- Jokelova, A. (2013). ARCS motivational model: Theoretical concepts and its use in online courses. *Emerging eLearning Technologies and Applications (ICETA), 2013 IEEE 11. Uluslararası Konferansı* (ss. 189-194).
- Keller, J. M. (1987). Development and use of the ARCS model of motivational design. *Journal of Instructional Development*, 10(3), 2-10.
- Keller, J. M. (2008a). First principles of motivation to learn and e-learning. *Distance Education*, 29(2), 175–185.

- Keller, J. M. (2008b). An integrative theory of motivation, volition, and performance. *Technology, Instruction, Cognition, and Learning*, 6(2), 79-104.
- Keller, J. M. (2010). *Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS Model Approach*. New York: Springer.
- Keller, J. M. (2015). Integrating motivation into ADL. Applying the ARCS-V motivation model. 3. Yıllık ADL Konferansı, 20-22 Mayıs, 2015. Norveç
<http://www.fels.dk/adlforum/index.php/confirmed-speaker-2015> Erişim Tarihi: 29.08.2016.
- Keller, J. M. & Deimann, M. (2012). *Motivation, volition, and performance*. In R. A. Reiser & J. V. Dempsey (Eds.). *Trends and Issues in Instructional Design and Technology*. Boston: Pearson Education.
- Keller, J. M., Deimann, M. & Liu, Z. (2005). Effects of integrated motivational and volitional tactics on study habits, attitudes, and performance. *2005 AECT Konferansı - Orlando*: 234.
- Keller, J. M. & Suzuki, K. (2004). Learner motivation and e-learning design: a multi-nationally validated process. *Journal of Educational Media*, 29(3), 231-239.
- Kim, C. & Keller, J. M. (2008). Effects of motivational and volitional email messages (MVEM) with personal messages on undergraduate student's motivation, study habits, and achievement. *British Journal of Educational Technology*, 39(1) 36-51.
- Kim, K. & Frick, T. W. (2011). Changes in student motivation during online learning. *Journal of Educational Computing Research*, 44(1).
- Kline, P. (2000). *Handbook of psychological testing* (2nd Edition). London: Routledge.
- Kuhl, J. (1987). *Action control: The maintenance of motivational states*. In F. Halisch & J. Kuhl (Eds.), *Motivation, Intention and Volition*, 279- 291). Berlin: Springer.
- Meyer, D. K. & Turner, J. C. (2006). Re-conceptualizing emotion and motivation to learn in classroom contexts. *Educational Psychology Review*, 18(4), 377-390.
- Nakajima, K., Nakano, H., Watanabe, A., & Suzuki, K. (2013). Verification of the practical uses of the ARCS-V model. *International Conference on Media in Education*, Japan: Nihon Fukushi University.
- Pittenger, A. & Doering, A. (2010). Influence of motivational design on completion rates in online self-study pharmacy-content courses. *Distance Education*, 31(3), 275-293.
- Simpson, O. (2008). Motivating learners in open and distance learning: do we need a new theory of learner support? *Open Learning*, 23(3), 159-170.

- Smith, R. (2008). Motivational factors in e-learning. George Washington University. <http://elearning.medien.motivation.pdf> Erişim Tarihi: 02.09.2016
- Suzuki, K. & Keller, J. M. (1996). Creation and cross cultural validation of an ARCS motivational design matrix. *Paper presented at the annual meeting of the Japanese Association for Educational Technology*, Kanazawa, Japan.
- Uçar, H. & Kumtepe, A.T. (2016). Use of ARCS-V motivational design model in online distance education. *In Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2016* (pp. 55-60). Chesapeake, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).

Yazarlar Hakkında

Dr. Hasan UÇAR

Hasan Uçar, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde İngilizce Okutmanı olarak görev yapmaktadır. Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programından (İÖLP) 2005 yılında mezun olan Uçar, yüksek lisans ve doktora eğitimini Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Anabilim Dalında tamamlamıştır. Güncel çalışma konuları arasında öğretim tasarımı ve teknolojileri ile açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında motivasyon tasarımı yer almaktadır.

Posta adresi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Bozüyük Meslek Yüksekokulu 1. Cad. Yeşilkent Bozüyük/Bilecik
Tel (İş): +90 228 214 1315
Eposta: hasan.ucar@bilecik.edu.tr

Doç. Dr. Alper Tolga KUMTEPE

Alper Tolga Kumtepe, Lisans öğrenimini 1995 yılında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Eğitim İletişimi ve Planlaması bölümünde tamamlamıştır. Ardından, Milli Eğitim Bakanlığı yurt dışı eğitim bursuyla devam ettiği Florida State University’de Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Kumtepe, doktora çalışmaları sırasında Florida State University Eğitim Fakültesinde ve Okuma Araştırmaları Merkezinde (Florida Center for Reading Research) araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. 2006 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Eğitim bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazarın çalışma konuları arasında uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenen motivasyonu ve öğrenme analitikleri bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi
Yunus Emre Kampüsü, Eskişehir 26470
Tel (İş): +90 (222) 335 05 80
Eposta: atkumtepe@anadolu.edu.tr